

**RAZVOJ LOKALNE
SAMOPUPRAVE**
- faza II -

IZVJEŠTAJ
o provedenim aktivnostima tokom perioda april 2003 – decembar 2003

Nastavljaju i aktivnosti započete još u ljeto 2001 godine u okviru pilot projekta 'Razvoj lokalne samouprave' CCI je tokom perioda april – decembar 2003 godine, u okviru druge faze projekta 'Razvoj lokalne samouprave' implementirao brojne aktivnosti kroz dva glavna projektna pravca i to:

- **Kreiranje i uspostavljanje sistema monitoringa** u opštinama prisutnim u projektu s ciljem sticanja informacija o obimu i načinima primjene novousvojenih metoda i procedura od strane opštinskih vlasti i
- **Unaprijeđenje i ujednačavanje legislative** - kompletiranje projektnih aktivnosti i ujednačavanje nivoa postignutih rezultata

S obzirom da su pomenuti projektni/programski podrazumijevali različite pristupe u radu kao i različite aktivnosti o svakom od njih će se posebno izvjestiti u okviru ovog izvještaja.

Tako će, bitno za istu i jeste i da su pomenute projektne aktivnosti trenutno provedene u oko 30% od ukupno planiranih te da se njihova potpuna implementacija očekuje početkom 2005 godine.

PROJEKTNI PRAVAC # 1:

**KREIRANJE I USPOSTAVLJANJE MONITORINGA U OPŠTINAMA
PRISUTNIM U PROJEKTU S CILJEM STICANJA INFORMACIJA O OBIMU
I NAČINIMA PRIMJENE NOVOUSVOJENIH METODA I PROCEDURA
OD STRANE OPŠTINSKIH VLASTI**

UVOD...

Pokušavaju i odgovoriti na različite potrebe građana za efikasnijom lokalnom upravom kao i jačim uticajem javnosti na procese donošenja odluka na lokalnom nivou CCI je, u 7 opština u BiH; Laktaši, Srebrenik, Tešanj, Derventa, Lukavac, Odžak i Srpski/Bosanski Brod, nadgledao rad opštinskih parlamenata i dijela izvršne vlasti (odjeljenje za finansije – proces planiranja opštinskih budžeta) te o nalazima informisao građane i uopšte javnost pomenutih opština.

Analizom rezultata, o kojima će biti više riječi u nastavku izvještaja, generalno se može reći da postoji trend progresa na poljima razvoja javne svijesti i motivisanosti građana za uključivanje u 'politički život svojih opština. Lokalni nestranaki lideri (predsjednici savjeta mjesnih zajednica) nastavili su motivisano širiti ranije iniciranu saradnju sa svojim opštinskim rukovodstvima ovaj put djeluju i više proaktivno (u sferi kreiranja odluka), a manje reaktivno (prema uočenom problemu).

Sa druge strane utvrđen je tek početni stadijum implementacije ranije usvojenih odluka od strane lokalnih vlasti. Očigledno je protekli period bio dovoljan da se određene promjene dese u 'papierima' tj, da se donesu određene odluke ali je bio nedovoljan da se one (odluke) počinu i provoditi. Implementacija unaprijeđenih procesa i procedura izvjesno će biti aktuelna još određeno vrijeme boreći se sa potrebom promjena i u mentalitetu osoba koje provode procese u lokalnim vlastima.

POZADINA...

Odsustvo mehanizama praćenja prethodno je korišteno od strane predstavnika lokalnih vlasti za primjenu dvostrukih standarda, odnosno za odsustvo preuzetih obaveza i datih obećanja u svakodnevnim aktivnostima lokalnih vlasti.

Nakon realizacije Faze I projekta 'Razvoj lokalne samouprave' kojom su inicirane i donekle razvijene aktivnosti saradnje građana i vlasti u ciljanim opštinama te donesene obavezujuće odluke za lokalnu izvršnu vlast u sferi saradnje sa građanima (kao i u ostalim oblastima djelovanja vlasti) CCI je od aprila 2003 započeo sa monitoringom rada vlasti u 7 opština kako bi pratio realizaciju ranijih odluka kao i proces daljnjeg razvoja saradnje na relaciji građani – lokalne vlasti.

Uspostavljanje aktivnog procesa monitoringa koji će u konkretnim i ranije definisanim vremenskim periodima, a na osnovu konkretnih kriterijuma dati odgovor na pitanje da li i kako lokalne vlasti poštuju donesene odluke svakako je od velikog značaja. Koliko je

važno donijeti određene odluke i rješenja još važnije je uspostaviti njihovu primjenjivost i dostupnost građanima.

Stoga, edukovanje javnosti o postojećim procesima i načinima za njihovo korištenje, monitoring rada lokalnih vlasti u određenim segmentima, publikovanje nalaza praćenja te razvoj kapaciteta javnosti za djelovanje u skladu sa rezultatima monitoringa jesu aktivnosti koje su se provodile i koje su još uvijek u toku te kojima će se na kraju projekta valorizovati ukupni rezultati rada sve tamo iz 2001 godine.

U kontekstu gore rečenog postavljen je cilj koji treba doseći u periodu 01.april 2003.- 01.april 2005. godine, te u skladu sa postavljenim ciljem razvijeni su podciljevi projekta koji slijede.

CILJ PROJEKTA...

Unaprijediti transparentnost rada izvršnog i zakonodavnog dijela opštinskih vlasti nadgledanjem procesa funkcionisanja lokalnih parlamenata i informisanjem javnosti o zaključcima kao i nadgledanjem obima prisutnosti novousvojenih procesa i procedura u radu izvršnog dijela opštinske vlasti.

PODCILJEVI PROJEKTA...

- A. Nadgledati rad lokalnih parlamenata i putem plakata, izvještaja, radio i TV emisija obavijestiti najmanje 70 000 građana o rezultatima nadgledanja s ciljem njihovog sticanja jasnije slike o efikasnosti rada lokalnih parlamenata
- B. Unaprijediti transparentnost rada lokalnih parlamenata
- C. Ustanoviti sistem monitoringa primjene novousvojenih procedura od strane lokalnih vlasti, posebno izvršnog dijela
- D. Objasniti motivaciju građana da participiraju kao i osnažiti komunikaciju i povjerenje na relaciji građani-odbornici/vijećnici.

PROVEDENE AKTIVNOSTI...

S ciljem dostizanja planiranih (gore pomenutih) ciljeva CCI je pokrenuo niz aktivnosti (od kojih se neke kontinuirano provode i tokom 2004 godine).

Pomenute aktivnosti su:

- uspostavljen proces nadgledanja rada opštinskih parlamenata u 7 prisutnih opština
- ✓ uspostavljen kontinuiran proces informisanja javnosti/grajana o nalazima nadgledanja rada skupština (planovi za određene odluke, donesene odluke itd)
- uspostavljen i realizovan proces nadgledanja procesa planiranja budžeta na nivou opština u projektu

- aktivnosti na animiranju građana na povećano učestvovanje u procesima donošenja odluka u njihovim opštinama

▪ **Nadgledanje rada opštinskih parlamenata u 7 opština:**

Tokom perioda uspostavljanja procesa nadgledanja rada opštinskih parlamenata osoblje CCI-a je održalo sastanke sa načelnicima opština kao i predsjednicima opštinskih skupština / vijeća s ciljem apostrofiranja potrebe javnosti rada skupština kao i saradnje između odbornika/vijećnika i građana. Cilj je bio dobiti podršku ove dvije ključne osobe za provođenje ovih aktivnosti kao i formalno inicirati proces ulaska osoblja CCI-a u skupštine/vijeća. Tokom ovih sastanaka CCI je i formalno podnosio zahtjev za omogućavanje prisustva sjednicama skupština/vijeća (u skladu sa zakonskim pravom). Nakon ovih sastanaka CCI je uglavnom započeo svoju misiju posmatranja rada skupština/vijeća. Uglavnom postoji zbog toga gdje je promjena načelnika uzrokovala određena odlaganja u radu administracije tako da je taj problem riješen u malo dužem vremenskom periodu.

Sušтина ove aktivnosti sadrži se u tome da je osoblje CCIa proteklih mjeseci pozivano na sjednice skupština (uz manje probleme) uz dostavljanje radnih materijala za konkretnu sjednicu kojima je, po tom, osoblje CCI-a i prisustvovalo u formi posmatrača bez prava glasa.

a) Skupština u Lukavcu

b) Skupština u Laktašima

✓ **uspostavljen kontinuiran proces informisanja javnosti/građana o nalazima nadgledanja rada skupština (planirani dnevni redovi, donesene odluke itd)**

U okviru ove aktivnosti osoblje CCI-a je kreiralo plakate i letke na teme najave određenih sjednica opštinskih skupština sa nacrtima dnevnih redova kao i na teme donesenih odluka nakon sjednica skupština.

Proces informisanja javnosti je logičan slijed nadgledanja rada parlamenata i na mjesečnom nivou (prema ritmu održavanja sjednica parlamenata) CCI je štampao prosječno 2000 informativnih letaka po opštini (sa sadržajem donesenih odluka) te oko 100 plakata (50 sa sistim sadržajem, 50 sa najavom sjednica) po opštini.

Distribucija pomenutih materijala odvijala se putem nevladinih organizacija u opštini, dostavom letaka na prometnija mjesta u opštini (pošte, banke, autobuske stanice itd) kao i isticanjem plakata takođe na prometnija mjesta kako bi ih građani vidjeli.

Pored pomenutog CCI je u procesu informisanju građana blisko saradivao sa lokalnim medijima u prisutnim opštinama (prvenstveno sa radio stanicama) kako bi dodatno obavijestio građane ne samo o informacijama bitnim za rad lokalnih skupština nego i o samom procesu praenja rada lokalnih vlasti i važnosti tog procesa.

➤ **uspostavljen i realizovan proces nadgledanja procesa planiranja budžeta na nivou opština u projektu**

Pored praenja rada opštinskih parlamenata CCI je pokrenuo i proces praenja rada dijela izvršne vlasti i to kroz praenje procesa planiranja opštinskog budžeta.

Pomenuti monitoring je predstavljao jedan vid komparativne analize jer su evidentirani postupci lokalnih vlasti u planiranju budžeta, a potom te informacije poredile sa zakonski zahtijevanim aktivnostima definisanim u okviru entiteskih zakona o budžetu.

Pored pomenute 'formalne' procjene CCI je radio i na prikupljanju podataka te analizi u kojoj mjeri opštine suštinski uključuju građane u proces planiranja budžeta, odnosno da li to rade pro forme radi.

Nakon kompletiranja procesa planiranja budžeta početkom januara 2004 CCI je započeo sa procesom analize dobijenih informacija kako bi identifikovao preporuke kako za proces planiranja budžeta (praksu) koje bi bile upućene opštinama tako i za sam zakon u budžetu koje će biti upućene resornim ministarstvima u Vladi RS-a i Federaciji BiH.

- **aktivnosti na animiranju građana na povećano učešće u procesima donošenja odluka u njihovim opštinama**

Glavni proces donošenja odluka u proteklom periodu, a u koji je CCI nastojao što više ohrabriti građane za učešće, bio je upravo proces planiranja budžeta. Vieš je razloga za to a dva glavna jesu:

- povoljan momenat za prisustvo građana u procesu jer je dio MZ-a koje su bile uključene u projekat 'Razvoja lokalne samouprave – faza I' imao veće selektirane konkretne probleme u svojim zajednicama koje je sada trebalo pokušati uvrstiti u budžet za narednu godinu (2004)
- proces planiranja budžeta je proces koji se ponavlja svake godine i ojačano učešće građana u njemu (procesu) dugoročno omogućiti razvoj saradnje na relaciji građani – lokalna vlast ali i rješavanje konkretnih problema unutar zajednica, selektiranih na bazi javnih interesa/potreba

CCI je prema gore pomenutom, održao brojne sastanke sa liderima mjesnih zajednica pojašnjavajući proces planiranja budžeta; ohrabrujući ih da dostavljaju svoje zahtjeve lokalnim vlastima; učestvujući ih kako tehnički to da urade maksimalno koristeći pri tome moguće nastoje koje je predvidio zakon.

Pored direktnog kontakta sa liderima MZ-a CCI je pokrenuo i medijsku kampanju na području opština uključeni u projekat. Putem nekoliko radio stanica CCI je emitovao edukativno-motivacione jinglove sa porukom građanima da je u toku proces planiranja budžeta i da je to njihov proces. Pored jinglova CCI je organizovao i četiri jednosatne radio emisije uz gostovanje na mjestima finansijskih odjeljenja opština uključeni u projekat i osoblja CCI-a koji su građanima detaljnije predstavljali proces planiranja budžeta kao i način na koji se građani mogu uključiti u isti.

U dodatku na pomenuto u vezi sa planiranjem budžeta CCI je asistirao grupama građana u direktnim zahtjevima prema lokalnim vlastima koji su različiti od procesa planiranja budžeta gdje su građani kroz sastanke sa odbornicima kao i predstavnicima izvršne vlasti pokušavali uticati na izmjenjive odluke. Konkretni primjer jeste izmjena odluke Opštine Lukavac o cijeni javnog grijanja koja je donesena nakon velikog pritiska građana i održanih nekoliko javnih skupova.

POSTIGNUTI REZULTATI...

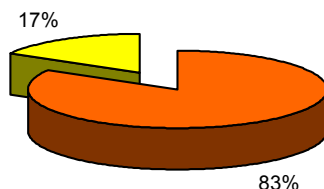
1. Uspostavljen nezavisan monitoring rada opštinskih parlamenata

U okviru monitoringa rada lokalnih parlamenata CCI je u periodu od 01. aprila 2003. do 31. decembra 2003. nadgledao rad lokalnih parlamenata na dva načina: direktnim prisustvom na sjednici skupštine/vijeća, te praćenjem rada komisija odbora i savjeta. CCI je u periodu maj-decembar 2003. godine direktno prisustvovao na ukupno 37 sjednica lokalnih parlamenata (što je oko 83% ukupno održanih sjednica) u opštinama Derventa, Laktaši, Lukavac, Odžak, Srebrenik, Srpski/Bosanski Brod i Tešanj.

U donjoj tabeli se može vidjeti pregled broja sjednica kojima je CCI prisustvovao po opštinama.

OPŠTINA	BROJ SJEDNICA
Derventa	6
Laktaši	4
Lukavac	11(od toga 3 vanredne)
Odžak	3
Srebrenik	5
Srpski/Bosanski Brod	5
Tešanj	3

Na grafikonu se može vidjeti da je CCI pratio oko 83% od ukupnog broja održanih sjednica (za period maj-decembar). Takođe je uočljivo da je u nekim opštinama prisustvovalo na manje sjednica (Tešanj i Odžak), što objašnjavamo poklapanjem termina sjednica sa drugim programskim obavezama ili istovremenim održavanjem sjednica skupština u dvije

opštine. Konkretno u Tešnju je, pored pomenutog, postojao i problem promjene predsjednika Vijeća i Načelnika opštine, pa je novopostavljena osoba trebala malo vremena kako bi u punom smislu poela saradivati sa CCI-em oko najave sjednica i dostave materijala. Što se tiče Odžaka specifičnost problema tamo jeste nedovoljna efikasnost rada skupštine koja je uzrokovana prisustvom određenih ličnih interesa na relaciji Načelnik opštine – predsjednik Skupštine.

Uo eno u radu lokalnih parlamenata

Analiziraju i rad lokalnih parlamenata, a na osnovu prisustva sjednicama mogu se ista i slede i **pozitivni zaključci**:

- materijali za sjednice su generalno gledaju i dobro pripremljeni i na vrijeme dostavljani (rezultat jasnih dogovora CCI i sekretara odnosno predsjednika skupština/vija a)
- proceduralno i tehni ki rad lokalnih parlamenata je na zadovoljavaju em nivou, sjednice su dobro pripremljene i vo ene
- u radu parlamenata nije primje ena ve a strana ka netrpeljivost, kao ni opstrukcija rada
- uzimaju i u obzir godišnje planove rada skupština/vije a primje eno je da su planovi ispunjeni uz manja vremenska odstupanja
- evidentno je kontinuirano pra enje realizacije odre enih usvojenih odluka, te izvještavanje vije a/skupštine o tome. CCI je uo io posebno u Srpskom/Bosanskom Brodu i Derventi da se na svakoj sjednici skupštine izvještava o provedbi ranije donesenih odluka (Na elnik opštine)
- skupštine/odbornici generalno nisu zatvorene za saradnju sa organizovanim i dobro artikulisanim u eš em gra ana u procesu donošenja odluka, a obe strane (lokalna vlast-gra ani) su zadovoljnije postignutim rezultatima (postizanje konsenzusa oko cijene grijanja u Lukavcu). Ovakva praksa je dobar model za primjenu i u drugim opštinama

Negativni odnosno zaključci koje bi trebalo unaprijediti:

- ▶ na sjednicama uglavnom uvijek diskutuju isti odbornici/vije nici (pojavljivanje istih diskutanata evidentno je u svim opštinama; primje ena je ustaljena praksa da u ime predstavnika jedne politi ke partije uvijek govore iste osobe, što stvara sliku kolektivne odgovornosti i globalnog mišljenja, te nametanja partijskih stavova, a što je opet u sukobu sa pripadanjem mandata pojedincu, a ne partiji)
- ▶ nedovoljno razvijena / ponegdje i ne postoji komunikacija odbornika/vije nika sa graanima (indikativno posebno zbog prethodno navedenog)
- ▶ ne rijetko je uo ena pojava da nema odborni kih pitanja koja u ve ini slu ajeva predstavljaju pitanja gra ana, što potvr uje i prethodnu tezu
- ▶ prisustvo li nih interesa u radu vije a izraženo posebno u Odžaku
- ▶ nizak stepen u eš a gra ana na sjednicama, zanemarljiv je broj sjednica na kojima su u estvovali gra ani (u Lukavcu gra ani prisustvovali sjednici vije a jer se razmatrala lokacija regionalne sanitarne deponije, koja je i usvojena bez obzira na neslaganje prisutnih gra ana)
- ▶ sukob interesa – evidentno je u eš e odbornika u donošenju odluka koje se ti u njihovih ili lanova njihovih bližih lanova porodice. Ovaj problem je potpuno zapostavljen; OHR se samo bavi sukobom interesa u oblasti nespojivosti fukcija, a ova oblast je potpuno van interesa

2. Preko 80.000 građana informisano o donesenim odlukama u njihovim opštinskim parlamentima

Na samom startu monitoringa rada lokalnih parlamenata uo eno je da je javnost veoma šturo i suhoparno obavještena o dešavanjima u lokalnim parlamentima. Uo eno je da se izvještaji sa lokalnih parlamenata pojavljuju u pisanim medijima povremeno, po praviliu kad su na dnevnom redu »zanimljive ta ke«. Kao izuzetak bi se mogla ista i

informisanost građana Srpskog/Bosanskog Broda jer se u toj opštini sve skupštinske sjednice prenose direktno putem lokalnog radija, kao i rad skupštine u Derventi koju prati K3 televizija te lokalno derventsko glasilo Derventski list. Najava sjednica po pravilu nema. S tim u vezi CCI je uspostavio proces informisanja javnosti o zaključcima i donesenim odlukama i to putem letaka koji se po održanoj sjednici štampaju u tiražu od prosječno 2000 primjeraka distribuiraju građanima te putem plakata kojima smo prije samih sjednica iste najavljivali te plakata kojima smo pored pomenutih letaka građane informisali o odlukama i zaključcima. Plakati su štampani u tiražima od po 50 primjeraka svaki. Preko 70 000 letaka je posredstvom javnih mjesta (pošte, zdravstvene ustanove, kiosci, prodavnice, autobuske stanice itd.), te distribucijom preko aktivista iz MZ te ličnom distribucijom došlo do građana sa informacijama o zaključcima i odlukama sa prijedlozima u pravnim skupštinama/vijećima u prisutnim opštinama.

Evidentirane su i reakcije građana na ovakav vid izvještavanja (posebno Srpski/Bosanski Brod), ta nije na njihovu svrsishodnost, pa je CCI u cilju unaprijeđenja sadržaja letka štampao na pomenutom letku popis odbornika/vijećnika sa kontakt telefonima kako bi na taj način građanima bila pružena prilika da direktno kontaktiraju svoje izabrane predstavnike. Važno je takođe naglasiti da je u opštini Srebrenik, uz asistenciju CCI-a, lokalna radio stanica redovno izvještavala kako o radu lokalnog parlamenta tako i o našem prisustvu i aktivnostima u toj opštini.

U odnosu na plan da se 70.000 građana, do kraja 2004 godine, direktno informiše o dešavanjima unutar skupština kao i donesenim odlukama može se konstatovati da je cilj već sada daleko premašen ako se razmotri dostava informativnih letaka kao i medijski nastupi na lokalnim radio stanicama.

3. - Identifikovana konkretna praksa prisutnih opština u planiranju budžeta – kreirani zaključci i preporuke
- Omogućeno direktno učešće preko 50 Mz-a u procesu kreiranja budžeta (oko 33% od ukupnog broja MZ-a)

CCI se implementiraju i projektne aktivnosti u proteklom periodu fokusirao pored ostalog na monitoring procesa planiranja budžeta u opštinama: Derventa, Laktaši, Lukavac, Odžak, Srebrenik, Srpski/Bosanski Brod i Tešanj. Namjera nam je bila da ovim monitoringom uočimo u kojem stepenu lokalna vlast teži sadržajnom ili formalnom zadovoljavanju zakonskih odredbi o planiranju budžeta, a takođe da građane informišemo o procesu te da ih animiramo da se uključe u isti i to putem medija te preko lokalnih lidera iz njihovih zajednica.

S tim u vezi preduzete su sledeće aktivnosti:

- na osnovu Zakona o budžetskom sistemu RS i Zakona o proračunima-budžetima FBiH, kreiran je kalendar aktivnosti koje su lokalne vlasti dužne sprovesti u ovom procesu, te je u skladu sa kreiranim kalendarom započet monitoring ovog procesa
- uspostavljen je kontakt sa Ministarstvom finansija RS koje direktno pokreće ovaj proces u RS i u cijelom procesu ima direktniju ulogu što u FBiH nije slučaj; prilikom uspostavljanja ovog kontakta te predstavljanja naših aktivnosti naišli smo na veoma pozitivne reakcije Ministarstva koje se veoma pohvalno izjasnilo o onome što CCI planira uraditi i postići svojim aktivnostima u oblasti monitoringa planiranja budžeta.
- uspostavljena je komunikacija sa odjeljenjima za finansije po opštinama, kako bi se obezbjedila kontinuirana dostava informacija o procesu koji smo pratili; kad je riječ o ovoj komunikaciji važno je naglasiti da je bila sve vrijeme korektna, iako se stekao

utisak da su nas u nekoliko navrata doživjeli kao »policajce i kontrolore« onoga što rade

- s ciljem animiranja građana da učestvuju u procesu planiranja budžeta, realizovane su 4 radio emisije u trajanju od po 60 minuta, te je emitovan namjenski snimljen džingl sa porukom građanima da se uključe u proces planiranja budžeta u svojim opštinama. U radio emisijama su pored predstavnika CCI učestvovali načelnici odjeljenja za finansije iz pojedinih opština. Generalno gledajući emisije su ispunile očekivanja, iako smo očekivali veći broj poziva slušalaca i direktno uključivanje u samu emisiju. S druge strane u našim kancelarijama bilježimo nekoliko poziva građana (koji su ili bili u prilici da čuju radio džingl ili da slušaju emisiju) koji su zatražili konkretne savjete i pomoć kako bi blagovremeno uzeli u obzir u planiranju budžeta u svojim opštinama.

Proces planiranja budžeta kalendarski je okončan u decembru mjesecu a monitoringom ovog procesa uočeno je sledeće:

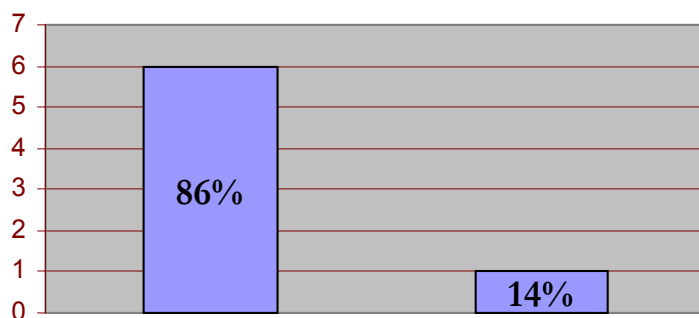
- iako je zakonima koji regulišu ovaj proces definisano kad se koja aktivnost provodi, kalendari proistekli iz zakonskih okvira nisu poštovani u svim opštinama, a razlog ove pojave u RS-u je kašnjenje Memoranduma koje upućuje Ministarstvo finansija opštinama i gradovima, dok je u Federaciji razlog kašnjenja neblagovremena izrada Preliminarnog izvještaja o privrednoj i fiskalnoj politici odnosno izrada procjene o glavnim vrstama prihoda i izdataka za narednu godinu. To kašnjenje je dodatno umanjilo mogućnost za kvalitetnijim sprovođenjem narednih aktivnosti u procesu planiranja budžeta, posebno proces javnih rasprava o nacrtu.
- službe za finansije u svim opštinama proces planiranja budžeta na osnovu onoga što je CCI uočilo shvataju veoma formalno; iako smo od pomenutih službi sve tražene podatke dobijali, ono što smo uočili ukazuje na; sa jedne strane ne shvatanje važnosti procesa od strane službenika što je prouzrokovalo i ovaj put primjenjivanje pretpostavljamo prijašnje prakse koja zadovoljava formu procesa. To se prije svega moglo primjetiti u dostavi globalnih i uopštenih informacija ».....u zakonskom roku smo uputili poziv budžetskim korisnicima.....;.....u zakonskom roku smo dobili Memorandum.....« a kad smo tražili dopunu ovakvih informacija (koju smo uredno i dobijali) iz iste bi se vidjelo da su rokovi predviđeni zakonom u preko 90% slučajeva za pojedine korake u procesu probijeni.
- pojam »budžetski korisnik« ne determiniše dovoljno jasno potrošača budžetskih sredstava. Pored opštinske uprave budžetski korisnici su i preduzeća i ustanove čiji je osnivač opština i što se tih kategorija tiče generalno nema veštih nejasnoća. No budžetski korisnici su i MZ, te mnogobrojna udruženja koja djeluju na području opštine. Primjetno je da se ovim kategorijama budžetskih korisnika posebno kad je riječ o udruženjima linearno dodjeljuju sredstva bez postojanja ikakvih kriterija koje bi ovakvi budžetski korisnici trebali da ispune. Nadalje primjećeno je da je manji broj budžetskih korisnika ovih kategorija uopšte i dostavio svoj zahtjev što se može objasniti sa više stavki:
 - kašnjenje poziva za dostavu zahtjeva budžetskih korisnika
 - kratki rokovi za dostavu zahtjeva budžetskih korisnika
 - nezainteresovanost budžetskih korisnika, koja se može objasniti riječima jednog od naših lidera.«.....kad god smo ispred MZ uputili zahtjev, nismo dobili ni blizu onoliko sredstava koliko smo tražili, a istovremeno nismo informisani o razlozima, kao ni o potrošnji budžetskih sredstava.....«
- kada je riječ o MZ od ukupno 160 MZ koliko ih je u prisutnim opštinama njih 53 ili oko 33% je blagovremeno dostavilo svoj budžetski zahtjev. Uzroci ovakvog stanja su

razni, a važniji među ostalim je obeshrabrenost građana zbog loših iskustava prethodnih budžetskih planiranja, kada se na dostavljene zahtjeve nije odgovaralo ni podrškom – ni planom rješavanja – ni ikako.

CCI je također uočilo da sredstva namijenjena MZ za operativne troškove jedva da pokrivaju troškove njihovog redovnog funkcionisanja a da se kapitalna ulaganja definišu kroz druge budžetske stavke, sa čim građani u velikoj mjeri nisu upoznati niti sa planiranim niti sa realizovanim.

- ranije je naglašeno da je kašnjenje u procesu planiranja budžeta prouzrokovalo kašnjenje u svim koracima pa tako i procesa javne rasprave o nacrtu budžeta za koju smo također uočili da ima veoma formalan karakter. U prisutnim opštinama održane su samo 24 javne rasprave, uzmemo li u obzir da je samo MZ koje jesu budžetski korisnici preko 150 i da taj broj predstavlja trećinu od ukupnog broja budžetskih korisnika jasno je da navedeni broj javnih rasprava nije dovoljan. S druge strane ima li se u vidu činjenica da je većina javnih rasprava prema našim saznanjima bila skup informativnog karaktera, lako je zaključiti da javne rasprave nisu ispunile svoju svrhu.
- prerastanje nacrtu u prijedlog budžeta pretrpjelo je neznatne korekcije. Cjelovito gledano nešto više od 10% sugestija je uvaženo i na osnovu njih urađene su korekcije te se sa prijedlozima izašlo pred skupštine/vijeća. U 6 od 7 prisutnih opština budžeti su usvojeni prije isteka kalendarske godine odnosno zakonskog roka, što se može vidjeti i u donjem pregledu.

OPŠTINA	ZAKONSKI ROK	DATUM USVAJANJA BUDŽETA
Derventa	15.12.	30.12.
Laktaši	15.12.	15.12.
Lukavac	31.12.	30.12.
Odžak	31.12.	Umjesto budžeta usvojena odluka o privremenom finansiranju
Srebrenik	31.12.	30.12.
Srpski/Bosanski Brod	15.12.	15.12.
Tešanj	31.12.	29.12.

Od ukupnog broja prisutnih opština budžet je usvojilo 86%, a 14% odnosno jedna opština nije u predviđenom zakonskom roku usvojila budžet za narednu godinu. Pomenuta opština, Odžak, je usvojila odluku o privremenom finansiranju za prva tri mjeseca 2004. godine. 22.12.2003. godine.

INDIKATORI USPJEHA PROJEKTNIH AKTIVNOSTI...

POSTIGNUTI USPJEH	INDIKATOR
1. regularno se nadgleda rad skupština prisutnih opština	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prisustvo osoblja CCI-a na preko 80% svih sjednica u 7 opština ▪ pozitivni komentari predsjednika skupština o ulozi osoblja CCI-a
2. regularno se informiše javnost o donesenim odlukama skupština / povećana transparentnost rada skupština	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odštampano preko 70000 letaka ▪ pozivi građana u kancelarije CCI-a ▪ dorada forme letaka bazirano na zahtjevima građana ▪ provedeno medijsko informisanje javnosti o aktivnostima kao i motivisanje za učesništvo u planiranju budžeta
3. unaprijećena svijest o odgovornosti sekretara i predsjednika skupština te uopšte lokalnih vlasti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ regularno se dostavljaju materijali za sjednice i pozivi za učesništvo ▪ opština Tešanj donijela odluku o dodatnom finansiranju štampanja informativnih letaka tokom 2004 godine ▪ poziv predsjednika skupština prisutnih opština da primjereno diskutuju i rade jer se o njihovom radu i ponašanju direktno informišu građani
4. povećano učesništvo javnosti u planiranju budžeta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ oko 33% MZ-a učestvovalo u planiranju budžeta u 7 opština ▪ postoji mali progres u provođenju procesa planiranja budžeta (u sferi javnih rasprava – opštine su održale više javnih sastanaka nego ranije) iako nije još zadovoljavajuće
5. povećana svijest građana i njihov interes za rad lokalnih vlasti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozivi građana (Srpski/Bos Brod i druge opštine) kancelarijama CCI-a za zahtjevom za dodatnim informacijama u odnosu na informativne letke (na osnovu toga je CCI redizajnirao letke) ▪ javljanja građana tokom i nakon radio emisija o planiranju budžeta (kontaktirali su kancelarije CCI-a kao i opštinu Derventa i Tešanj)
6. Povećan interes lokalnih NVO-a za rad opštinskih skupština	<ul style="list-style-type: none"> ▪ štand CCI-a na sajmu NVO-a u Derventi jako oposjećen od NVO-a i građana ▪ okrugli sto CCI-a na istom sajmu (tema: saradnja građana i odbornika) također dobro oposjećen uz učesništvo predsjednika skupštine Derventa kao uvodni obračun

PLANOVI...

Aktivnosti koje treba provesti tokom 2004 godine:

- nastaviti sa nadgledanjem rada opštinskih parlamenata u 7 prisutnih opština
- identifikovati lokalne partnere (NVO) unutar opština i izvršiti transfer odgovornosti za budu e nadgledanje parlamenata sa CCI-a na pomenute partnere (na održiv na in)
- nastaviti sa praksom 'dovo enja' gra ana u lokalne parlamente odnosno komisije i tijela tih parlamenata (ove aktivnosti su ve inicirane u opštini Lukavac)
- raditi sa opštinama kako bi iste usvojile preporuke za unapre enje procesa planiranja budžeta do po etka narednog ciklusa planiranja budžeta

PROJEKTNI PRAVAC # 2

**UNAPRIJEĐENJE I UJEDNAČAVANJE LEGISLATIVE-KOMPLETIRANJE
PROJEKTNIH AKTIVNOSTI I UJEDNAČAVANJE NIVOVA POSTIGNUTIH
REZULTATA**

UVOD...

Pokušavaju i odgovoriti na različite potrebe građana za efikasnijom lokalnom upravom kao i jačim uticajem javnosti na procese donošenja odluka na lokalnom nivou. CCI je, u 7 opština u BiH; Laktaši, Srebrenik, Tešanj, Derventa, Lukavac, Odžak i Srpski/Bosanski Brod, nadgledao rad opštinskih parlamenata i dijela izvršne vlasti (odjeljenje za finansije – proces planiranja opštinskih budžeta) te o nalazima informisao građane i uopšte javnost pomenutih opština.

Analizom rezultata, o kojima će biti više riječi u nastavku izvještaja, generalno se može reći da postoji trend progresa na poljima razvoja javne svijesti i motivisanosti građana za uključivanje u 'politički' život svojih opština. Lokalni nestranački lideri (predsjednici savjeta mjesnih zajednica) nastavili su motivisano širiti ranije iniciranu saradnju sa svojim opštinskim rukovodstvima ovaj put djelujući i više proaktivno (u sferi kreiranja odluka), a manje reaktivno (prema uočenom problemu).

Sa druge strane utvrđeno je tek početni stadijum implementacije ranije usvojenih odluka od strane lokalnih vlasti. Očigledno je protekli period bio dovoljan da se određene promjene dese u 'papirima' tj, da se donesu određene odluke ali je bio nedovoljan da se one (odluke) počnu i provoditi. Implementacija unaprijeđenih procesa i procedura izvjesno će biti aktuelna još određeno vrijeme boreći se sa potrebom promjena i u mentalitetu osoba koje provode procese u lokalnim vlastima.

POZADINA...

U aprilu 2003 godine (po kompletiranju prve faze projekta) sve uključene opštine u projekat imale su prilično isti nivo razvijene legislative koja je tretirala oblasti efikasnosti, transparentnosti i participacije kao i postojanje vizije i misije opština.

Uočeno postojanje pomenute legislative/odluke sadržanih uglavnom unutar Kodeksa Dobre Uprave (KDU) bilo je osnov za naredne aktivnosti unutar ovog projektnog pravca 'Unaprijeđenje i ujednačavanje legislative'. Cilj je bio dodatno razviti postojeće KDU-e (jer su oni odgovarali na pitanje 'da li lokalna vlast treba uključivati građane u donošenje odluka?' ali ne i na pitanje 'kako?') kako bi oni još efikasnije omogućili učešće građana u procesima donošenja odluka.

Nakon perioda poboljšavanja KDUa (koje još ide različitim putevima u različitim opštinama – ima različite teme kojima se bavi) planiran je period u kome će se raditi kako bi se izmjenom opština u projektu razmijenile dobra iskustva/razvijene različite metode unutar KDU-a, a sa ciljem da se doprinese prilično sličnim ili istim nivoima razvijenosti KDU-e u prisutnim opštinama (ujednačavanje). Pretpostavka da se po ne sa procesom ujednačavanja jeste kompletiranje pojedinačnih procesa unaprijeđenja KDU-a po opštinama.

U kontekstu gore re enog postavljen je cilj koji treba dose i u periodu 01.april 2003.- 01.april 2005. godine, te u skladu sa postavljenim ciljem razvijeni su podciljevi projekta koji slijede.

CILJ PROJEKTA...

Fasilitirati proces gra anskog u eš a u kreiranju mehanizama i metoda koje e dugoro no osigurati uticaj gra ana na proces donošenja odluka na lokalnom nivou i njihovog usvajanja u lokalnim parlamentima u prisutnim opštinama.

PODCILJEVI PROJEKTA...

- A. U opštinama Srpski/Bosanski brod, Derventa, Odžak i Lukavac doprinijeti jasnijem definisanju sadržaja KDU koji se odnosi na u eš e gra ana
- B. Oja ati kapacitete i znanja opštinskih timova gra anskih lidera kako bi bili u mogu nosti timski raditi, razmjenjivati informacije, planirati i realizovati zajedni ke aktivnosti na podru ju svojih opština

PROVEDENE AKTIVNOSTI...

Iz ovako definisanih cilja i podciljeva projekta proizašao je niz aktivnosti koje treba preduzeti kako bi se postavljeni cilj dosegao. Slijedi pregled aktivnosti realizovanih u periodu 01.april 2003. - 31. decembar 2003.

- prezentacija projekta u Derventi, Lukavcu, Odžaku, Srebreniku i Srpskom/Bosanskom Brodu
- sastanci sa gra anskim liderima s ciljem analize stanja po opštinama i kreiranjem inicijativa za pokretanje unaprije enja KDU
- istraživanje stanja zakonskih regulativa po opštinama s ciljem definisanja stanja u opštinama u kontekstu stepena primjenjivosti KDU te primjenjivosti u eš a gra ana
- sastanci sa organima i odgovornim osobama iz lokalne vlasti vezano za proceduru predlaganja te usvajanja pojedinih inicijativa-odluka
- kona no definisanje predvi enih inicijativa, te uobli avanje odluka
- davanje inicijativa-odluka u proceduru

POSTIGNUTI REZULTATI...

1. Dobijena podrška ključnih ljudi opština u projektu za implementaciju planiranih aktivnosti unutar projekta

Svrha prezentacije projekta u opštinama Derventa, Lukavac, Odžak, Srebrenik i Srpski/Bosanski Brod bila je informisati klju ne osobe pomenutih opština (na elnici i predsjednici skupština opština) o nastavku implementacije projekta kao i o samim planiranim aktivnostima kako bi se dobila njihova podrška.

Na temelju prethodne dobre saradnje pozitivne reakcije zvani nika nisu izostale u vezi sa ciljevima i planiranim aktivnostima te su tako potvrđene osnove za daljnji rad u prisutnim opštinama.

Pomenuta podrška bila je veoma bitna jer nastavak aktivnosti će rezultirati sa daljnjim preciziranjem procesa i metodologija uključivanja građana u procese donošenja odluka što jednostavno posmatrano, povećava obim poslova lokalnih vlasti kao i njihovu odgovornost.

2. Održana zainteresovanost i motivacija lokalnih lidera za učešće u projektu

Kao i sastanci sa predstavnicima lokalnih uprava tako su i sastanci sa građanskim liderima širom otvorili vrata novoplaniranim aktivnostima. Lideri su iskazali na pomenutim sastancima povećan interes građana iz svojih sredina za nastavak rada na poboljšanju učestva građana u radu lokalnih uprava, posebno zbog konkretnih aktivnosti koje su se desile kao rezultat implementacije projekta u prethodnom periodu. Poseban interes lideri, a samim tim i građani iskazali su kada je riječ o učestvu građana u procesu donošenja odluka u lokalnom parlamentu.

Lokalni lideri su tokom sastanka izrazili zadovoljstvo što projekat ide dalje, jer, prema njihovim riječima, nisu u to vjerovali – razna obećanja su već ranije viđali. Ovo osnaženje prisustva lokalnog liderstva je bilo je jako važno za projekat.

3. Identifikovano polazno stanje zakonske regulative po opštinama koje tretira efikasnost, transparentnost i participaciju

S ciljem definisanja stanja po opštinama u kojima smo projektno prisutni, istraživanje stanja zakonskih regulativa dalo je sledeću sliku:

STANJE PO OPŠTINAMA							
opština	Srp/Bos Brod	Derвента	Odžak	Srebrenik	Lukavac	Tešanj	Laktaši
Aktivnosti							
Usvojena misija i vizija opštine	+	+	+	+	+	+	+
Usvojen Kodeks Dobre Uprave (KDU)	+	+	+	+	+	+	+
Provedene javne konsultacije sa građanima o misiji i viziji	+	+	+	+	+	+	+
Primjena KDU-a u radu opštine tokom 2002 – u oblasti participacije	N/P	N/P	N/P	-	N/P	-	-
Postojanje organizovanog građanskog liderstva u opštini	+	+	+	+	+	+	+
Uspostavljeni dodatni sistemi komunikacije između građana i lokalnim vlastima	-	-	-	+	-	+	+
Ostale prakse u radu lokalnih uprava za jačanje učestva građana u donošenju odluka	-	-	-	-	-	+	+

U skladu sa zate enim stanjem predo enim u gornjoj tabeli došlo se do slede ih zaklju aka:

- sve opštine na projektu su usvojile dokumente vizije i misije kao i KDU-e – u skladu sa projektnim zadatkom; tako e u svim opštinama postoji do odre enog nivoa razvijeno gra ansko nestrana ko liderstvo unutar MZ-a koje je u proteklom periodu igralo važnu ulogu na ja anju saradnje izme u gra ana i lokalnih vlasti

Istovremeno uo ljiivo je odsustvo primjene usvojenog KDU-a (u prvom redu) u opštinama Laktaši, Srebrenik i Tešanj. Ovakva situacija ukazuje na problem istinske posve enosti lokalnih vlasti da unaprijede kvalitet svog rada ukoliko to neko sa strane ne zahtijeva. Na to upu uje injenica da i pored postojanja organizovanih gra anskih grupa i savjeta MZ (za razliku od ranije) na elnici tj, lokalne vlasti to nisu iskoristili za konsultacije sa graanima oko raznih pitanja tokom proteklog perioda.

- Razmotrimo li dalje unapre enja principa pomenutih unutar KDU-a mogu se uo iti izvjesni progresi. Laktaši i Tešanj su u inili korak više kako bi poboljšali mogu nost gra ana da participiraju u donošenju odluka i to na slede e na ine:
U **Laktašima** je kreirana dodatna komisija unutar skupštine koja se bavi samo problemima mladih u Laktašima (kao ciljnom grupom) što je svakako za pozdraviti i kao na in rada ali i kao izraz opredeljenosti da se nešto uradi na ovom polju.
U **Tešnj**u istovremeno je otvoren poseban prostor za gra anske komentare na web stranici Tešnja; iako ovaj korak predstavlja progres više u sferi povratnog informisanja vlasti nego stvarnog uticaja na donošenje odluka tako e je bitan i treba dalje raditi na njemu. Tako e opštinsko vije e je na sjednici održanoj 24. oktobra 2003.godine usvojilo Strategiju za komuniciranje op ine Tešanj s javnoš u. Osnovni cilj strategije je poboljšanje komunikacije op inskih službenika, op inskog organa uprave i uposlenih službenika kao i vije nika u op inskom vije u sa svim zainteresovanim subjektima (graanima, medijima i drugim subjektima).

Ipak opisani slu ajevi unapre enja KDU-a mogu se okarakterisati kao nedovoljni.

4. Pokrenute konkretne inicijative unutar svake od opština koje imaju za cilj dalji razvoj ranije usvojenog KDU-a, s akcentom na oblast učešće građana

Razmatraju i situaciju po opštinama i analiziraju i zate eno stanje, definisane su konkretne inicijative koje je potrebno pokrenuti u opštinama kako bi se napravio korak dalje u unaprije enju KDU, odnosno onog njegovog dijela koji se ti e u eš a gra ana. S tim u vezi a poštuju i projektne ciljeve u svim opštinama su definisane inicijative koje su pokrenute, a koje e dodatno osigurati ve i stepen u eš a gra ana u donošenju odluka na lokalnom nivou. Slijedi pregled po opštinama:

- 1) **Derventa:** U Derventi je CCI pokrenuo inicijativu da se opštinskom odlukom preciziraju aktivnosti koje se moraju provesti u okviru javnih rasprava kao procesa dobijanja mišljenja javnosti odnosno ciljnih grupa o prijedlogu odre ene odluke.

Ovom odlukom se želi dati više odgovornosti lokalnoj upravi tokom provo enja javnih rasprava nego ranije kada se samo objavi otvaranje javne rasprave i stati no o ekuju komentari javnosti.

Status inicijative u Derventi; finalni nacrt odluke CCI podnio skupštini na usvajanje; obavljene brojne razgovore sa predsjednikom skupštine i odbornicima od kojih je dobijena podrška za usvajanje odluke. Odluka se da odluka dođe na dnevni red

- 2) **Laktaši:** CCI je pokrenuo inicijativu da se 'anketiranje' skupštinskom odlukom usvoji kao obavezujući 'alat' koji će se koristiti tokom procesa planiranja budžeta svake godine. Zajedno sa anketiranjem kao procesom CCI traži da Skupština opštine Laktaši donese odluku i o kriterijumima koji će se koristiti tokom procesa selekcije prioriteta u planiranju budžeta.

Status odluke u Laktašima; konačni nacrt dvije odluke podnesen skupštini na usvajanje; dobijena podrška za donošenje odluka – odluke se da odluke dođu na dnevni red

- 3) **Lukavac:** Mišljenje jednog od vijećnika, koje se moglo čuti na jednoj od sjednica vijeća opštine Lukavac je, kako opštinsko vijeće vrlo često donese neku odluku ne razmišljajući puno o njenim posljedicama, a zatim tu odluku kasnije dopunjava ili ispravlja. Sve ovo dovodi do toga da bi u opštini trebalo da postoji stalna praksa organizovanja Javne rasprave kao instrumenta uključivanja građana i ostalih interesnih strana u proces donošenja odluka, koje će posredno ili neposredno uticati na njihov život ili rad.

Ne samo zbog gore rečenog CCI je u ovoj opštini pokrenuo inicijativu donošenja Odluke o obaveznoj javnoj raspravi kojom će se nametnuti obaveza opštinskim organima da u slučajevima predviđenim odlukom obavezno organizuju javnu raspravu. Odluka posebno definiše proces provođenja javne rasprave kao i odnos prema zaključcima sa javnih rasprava.

Status odluke; usvojena od strane opštinskog vijeća

- 4) **Odžak:** U opštini Odžak CCI je svoje aktivnosti usredsredio kako bi unaprijedio institucionalne kapacitete za jačanje transparentnosti rada opštinske skupštine. S tim u vezi CCI je inicirao donošenje konkretnih odluka koje će omogućiti postojanje permanentnog procesa, a u skladu s njim i budžetskog prostora za kontinuiran proces pisanog (i ostalog) izvještavanja javnosti o radu opštinske skupštine kao i donesenim odlukama.

Status odluke; upućen konačan prijedlog; odluka se da odluka dođe na dnevni red

- 5) **Srebrenik:** Poznata je činjenica da je opština Srebrenik realizovala gotovo sve zaključke sa Javnih sastanaka održanih u toku prošle projektne godine. Razloga za ovakvo stanje ima nekoliko:
- opština Srebrenik je jedna od opština koje imaju dobru budžetsku situaciju
 - potpuno otvoreno i aktivno su prihvatili saradnju sa nama na projektu RLS
 - prvi put, na pravi način, realizovan pristup rješavanja problema na zadovoljstvo cijele zajednice (anketiranje građana – Javni sastanci)
 - organizovano istupanje predstavnika mjesnih zajednica i građana prema opštinskim institucijama
 - spremnost građana da se aktivno i materijalno uključe u rješavanje problema u svojim zajednicama
 - stabilno političko okruženje

Ono što je uslijedilo po okončanju javnih sastanaka, a ne time se direktnog rješavanja identifikovanih problema, još više ukazuje na pozitivne efekte našeg rada. Naime u ovoj opštini je došlo do smjene načelnika a novoimenovani je načelnik kontinuirano nastavio održavati komunikaciju sa MZ, te je tokom 2003. godine sa svojim saradnicima obišao sve mjesne zajednice i na pomenutim sastancima sa građanima podijelio planove svojih aktivnosti za narednu godinu.

Bazirano na opisanim iskustvima CCI je u Srebreniku inicirao donošenje skupštinske odluke o anketiranju građana s ciljem rangiranja identifikovanih prioritetnih problema kao i identifikacije postignutog progressa (ukoliko postoji) i to u periodu prije izrade prijedloga budžeta za narednu godinu.

Status odluke; podnesen konačni nacrt odluke i očekuje se dolazak odluke na dnevni red za usvajanje.

- 6) **Srpski/Bosanski Brod:** CCI je u Brodu pokrenuo inicijativu za doradu KDU-a u oblasti javne informisanosti građana odnosno javnosti o radu skupštine opštine odnosno o donesenim odlukama. Konkretno CCI traži da Skupština opštine Brod donese odluku o pokretanju stalnog procesa obavještanja javnosti o svom radu (pisani i drugi procesi).

Status odluke; podnesen konačni prijedlog za proceduru usvajanja; očekuje se dolazak nacrta odluke na dnevni red za usvajanje

- 7) **Tešanj:** CCI će, kao i u Laktašima, tražiti da se opštinskom odlukom uvrsti anketiranje kao institucionalni proces za planiranje ne samo budžeta nego i ostalo planiranje koje se tiče razvoja opštine. Načelnik opštine Tešanj je već u saradnji sa CCI pokrenuo anketiranje u svojoj opštini na konkretnu temu. Cjelokupan proces će biti okončan do kraja mjeseca februara, što će dati metodološki model sprovođenja odluke koja bi u narednom koraku trebala da bude izložena u skupštinskoj proceduri i za očekivati je da će ova odluka u opštini Tešanj biti lakše donesena.

U proceduralnom smislu CCI je kreirao dokument koji u prvom dijelu objašnjava razloge pokretanja pojedine inicijative a u drugom definiše samu odluku, koju bi lokalni parlamenti trebali usvojiti. Sve gore pobrajane inicijative, pred tijelima lokalnih vlasti, je pokrenuo CCI u svoje ime lokalnih građanskih grupa. Tokom proteklog vremena CCI je kontinuirano održavao kontakte sa građanskim grupama/liderima MZ-a iz prisutnih opština tako da su gore navedene inicijative proistekle kako iz tih kontakata tako i iz naprijed navedenog ulaganja.

INDIKATORI USPJEHA PROJEKTNIH AKTIVNOSTI...

POSTIGNUTI USPJESI	INDIKATOR
1. Proces unapređenja KDU-a u opštinama u toku	- odluka o preciznijem definisanju procesa javne rasprave usvojena u Lukavcu - nacrti odluka u ostalih 6 opština se nalaze u proceduri za usvajanje
2. Lokalne vlasti posvećene poboljšanju procesa uprave	- aktivna saradnja sa CCI-em na izradi nacрта odluka koje se trebaju donijeti - odluke u proces usvajanja uglavnom ulaze kao prijedlog na elnika – indikator podrške na elnika - članovi lokalnih vlasti prisutni u javnosti tokom aktivnosti edukovanja javnosti o aspektima bitnim za dobru upravu (predsjednik skupštine Derventa, na elnici pojedinih odjeljenja – finansije itd)
3. Održan nivo uključenosti javnosti u donošenje odluka	- opštinski timovi lidera uključeni aktivno u kreiranje nacрта odluka koje su upućene u proces usvajanja
4. Progres u funkcionisanju lokalnih vlasti u oblasti uključenja u donošenje odluka – svijest i odgovornost	- dva 'nova' na elnika u opštinama Srebrenik i Tešanj samoinicijativno pozvali CCI u proces planiranja i donošenja odluka o anketiranju kao 'alatu' za uključivanje građana

PLANOVI...

U skladu sa svim naprijed rečenicima CCI će u narednom periodu pratiti realizaciju pokrenutih inicijativa u opštinama. Mišljenja smo da smo u pripremi i pokretanju gore pomenutih inicijativa obezbjedili sve potrebne uslove da pomenute inicijative prođu u procedure lokalnih parlamenata i u obliku predloženih odluka budu usvojene. Aktivnosti koje će uslijediti po usvajanju predloženih odluka odnose se na više segmenata:

- upoznavanje građana sa usvojenim odlukama
- primjenjivanje usvojenih odluka i uključivanje građana kako u primjenjivanje tako i u implementaciju
- predlaganje i usvajanje odluka u ostalim opštinama- postizanje sinergetskog efekta
- rad na demonstraciji snage novousvojenih praksi (organizovanje okruglih stolova debatnih klubova te medijskih prezentacija o novousvojenim praksama i njihovim efektima)
- rad na postizanju najmanje sličnog nivoa postignutih rezultata u opštinama uz uvažavanje lokalnih specifičnosti svake opštine.

PREPORUKE ZA OBA PROJEKTA PRAVCA...

Preporuke za eventualne naredne aktivnosti:

- ✓ 'Lokalna praksa za evropske integracije' - diseminacija rezultata projekta kao i na ina/procesa koji su korišteni tokom projekta i koji su doveli da postignutih rezultata

Po kompletiranju ovog projekta kreirati 'know how' na temu unapređenja lokalne samouprave kao i dizajnirati trening na temu 'know how' na koji bi bili pozvani predstavnici zainteresovanih opština od preostalih 141 opštine u BiH koje nisu bile obuhvaćene projektom. Tokom treninga upoznati ih sa korištenim metodama rada, najboljim praksama kao i naučnim lekcijama.

Prije treninga sa zainteresovanim opštinama potpisati MEMO o saradnji kojim će se tražiti da opštine pristupe implementaciji naučnog znanja po kompletiranju treninga. Kao 'follow up' ovog treninga planirati posjete opštinama koje se uključuju u proces po 'random' rasporedu kako bi se evidentirao njihov 'post' trening rad, mjerili rezultati kao i pružili dodatne konsultacije/asistencija.

- ✓ 'Akademija za javne službenike' – razmotriti mogućnost da dio znanja/praksi i sl. iz projekta bude eventualno uvršten u gradivo akademije za javne službenike koju vodi UNDP

Pretpostavka je da će na toj akademiji javni službenici učiti (ponovo) o mnogim teorijama koje većinom dolaze izvan BiH (i regiona) vjerujemo da bi eventualno prisustvo naučnim lekcijama iz projekta na pomenutoj akademiji bilo svakako od koristi. Razloga je puno, a glavni jeste taj da je ovaj projekat (Razvoj lokalne samouprave) izmeću ostalog pokrenut i kako bi se konsolidovalo i dodatno unaprijedilo lokalno znanje o temama efikasnosti, transparentnosti i participativnosti lokalne uprave. S obzirom na pozitivne efekte projekta (koji su vidljivi već sada – godinu dana prije završetka projekta) vjerujemo da bi se imalo šta ponuditi na akademiji u sferi primjenjenih rješenja i praksi (ne stranih teorija) koje su dale konkretne rezultate u kontekstu BiH.

- ✓ 'Participacija u radu Ministarstva za lokalnu upravu i samoupravu RS-a i FBiH' – s obzirom na trenutno stanje tj, netransparentnost i nedovoljnu participaciju rada pomenutih ministarstava jedna od ideja jeste da se neke od praksi i naučnim lekcijama ovog projekta implementiraju i na nivou pomenutih ministarstava. Trenutna situacija je takva da pomenuta ministarstva (i ne samo ona) pripremaju nacрте zakona i odluka gotovo bez prisustva javnosti tj, u konspiraciji. Očigledan je nedostatak ne samo razumijevanja o potrebi uključivanja javnosti/budućih korisnika u pomenute procese nego i obavezujućih procesa koji će spriječiti pojedince da samovoljno donose odluke o bitnim pitanjima za društvo u cjelini.

Istovremeno unaprijeđenje ove oblasti svakako bi doprinijelo kreiranju kvalitetnijih zakonskih rješenja u odnosu na trenutnu situaciju gdje se često netom doneseni zakoni moraju poboljšavati određenim podzakonskim aktima jer su napravljeni grubi previdi u fazi planiranja i dizajniranja zakona ili odluka.